

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Joannis Bonae, Eminentissimi S. R. E. Titulo S. Bernardi
Ad Thermas Cardinalis Presbyteri Opera Quotquot
hactenùs separatim edita fuerê Omnia**

Bona, Giovanni

Antverpiae, 1677

§. 5. Octava ratio ex parabola Evangelica laborantium in vinea. Nona ex mystica septenarii numeri significatione. Etiam infideles statis horis orare. Errores Cabalistarum obiter indicantur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10805

est vita nostra, ut unicæ diei omnis ejus de cur-
sus comparetur. Nam diei unius sunt homines,
ait Pindarus ^b, umbræ somnium sunt homi-
nes. Et Rex Ezechias clamabat dicens ^c: De
mane usque ad vesperam finies me. Narrat Plini-
us ^a & Antigonus Carystius ^e avem esse ad
Hypanim fluvium vitæ profus diariæ: manè
nascitur: crescit usque ad meridiem, ac soli
tandem morienti commoritur, Hemerobios
dicitur, de qua Cicero ^f; Confer, inquit,
nostram longissimam ætatem cum æternitate,
reperiemur in eadem propemodum brevitate,
quæ illæ bestiolæ, quæ unum diem vivunt. Flos
etiam Hemerocalis ultra diem vivere nequit,
ejus meminere Dioscorides ^g & Plinius ^h: le-
gendus item Suidas verbo Ephemerii botri.
Optimè Job ⁱ, Homo natus de muliere, brevi
vivens tempore, repletur multis miseriis, qui quasi
flos egreditur, & conteritur, & fugit velut umbra.
Optimè item Isidorus Pelusiota ^k, Mundi hu-
jus gloria Hemerocalis est. Omnia tempus
aliis, inquit Poëta ^l, tempus rapit, usus in
arcto est. Libet itaque exclamare cum san-
ctissimo Abbate Columbano ^m. O tu vita
quantos decepisti! quantos seduxisti! quantos
excecasti! quæ dum fugis, nihil es; dum vi-
deris umbra es; dum exaltaris fumus es: quæ
quotidie fugis, & quotidie venis, veniendo
fugis, quæ fugiendo venis: dissimilis eventu,
similis ortu; dissimilis luxu, similis fluxu;
dulcis stultis, amara sapientibus. Qui te amant,
non te sciunt; qui te contemnunt, ipsi te intel-
ligunt. Te ostendis tanquam veram, te redu-
cis quasi fallacem. Ergo nihil es, o mortalis
vita, nisi vitæ imago, fugitiva ut avis, ut nu-
bes incerta, fragilis ut umbra-

b Pindar. in Pythiis Ode 8. v. 135. c Isa. 38. 12.
d Plin. lib. 11. cap. 36. e Antigon. hist. mirabi-
lium cap. 92. f Cic. 1. Tuscul. g Dioscorid. lib. 3.
cap. 137. h Plin. lib. 11. cap. 21. i Job. 14. 1.
k Isid. Pelus. lib. 5. Ep. 363. l Aurel. Olympius.
Nemesius Ecolg. 3. m Columb. homil. de fallacia vitæ
humana.

METRUM V.

Sic nempe velox orbita temporum
Propellit annos: surgit, & occidit
Quicquid polorum continetur
Præcipiti nimum sub axe.
Cæco rotantur secula turbine,
Vesper sequenti vespere traditur.
Mortale nil longum, nec ætas

Præteritam reparat ruinam.
Vitæ quid auras, quid senium miser,
Diesve longos, sultraque somnia
mentiris? heu! puncto futurus
Præda necis, gelidum cadaver.
Quicumque lucis amunere vescimur,
Omnes eodem tramite currimus.
Mors æquat omnes, parquæ sepe est
Nescire una dies senectæ.
Centena quamvis sæcula vixeris,
Æternitatis si numeras diem,
Nil ejus ætatem antecelles,
Unica quem rapit hora vitæ.
Frustra senectæ tempora computes
Ales quæ ad undas nascitur Hypanis,
Quam si videt nascentem Eous,
Decrepitam aspiciet occidens Sol.
Hec de fugaci sabula luditur
Vita. Quod ortum est vergit ad Hesperum,
Diesque veloces & anni
Pegaseo fugiunt volatu.

S. V.

Octava ratio ex Parabola Evangelica labo-
rantium in vinea. Nona ex mystica sep-
tenarii numeri significatione. Etiam In-
fideles statim horis orare. Errores Caba-
listarum obiter indicantur.

1. **O**ctava ratio ex capite vigesimo Mat-
thæi clarè deducitur. Enimverò cœle-
stis Paterfamilias operarios mittens in vineam
primo mane, tertiâ, sextâ, nonâ, & undeci-
mâ hora, & cum serò esset factum, reddens
illis mercedem has præcipuè horas divino ser-
vitio deputavit, ut docet Cassianus ⁿ. Nam
undecimâ vespertinam synaxim indicat, se-
rotina autem Completorium significat. Cæte-
rùm horâ primâ illud avi denotat spatium,
quod fuit ab Adamo usque ad Noë. Tertia
à Noë usque ad Abraham producta est. Sex-
ta ab Abraham usque ad Mosem. Nona à Mo-
se usque ad Christum. Undecima à Christo in-
cipiens in extrema judicii die finem habebit. Ita
Origenes ^o, Gregorius Magnus ^p, Theophi-
lus ^q, Hieronymus ^r, Chrysostomus Theophila-
ctus, Beda, Hilarius & Fulgentius interpretan-
tur.

n Cass. l. 3. de instit. cœnob. c. 3. o Orig. hom. 10. in
Matth. p Greg. hom. 19. in Evang. q Theophil. l. 1.
cõmm. in Evan. r Hier. Chrysostom. Theop. Beda &
Hilar. ad c. 20. Matth. s Fulg. de remiss. pec. l. 2. c. 18.

tur. Sed duo postremi tum inter se, tum à cæteris non nihil discrepant: Hilarius enim horam nonam à Mose ad David, undecimam à David ad Christum producens finem mundi ad illud, *cum serò factum esset*: mysticâ intelligentiâ revocare videtur. Fulgentius autem sextam usque ad David, nonam usque ad transmigrationem Babylonis protrahit, & undecimam complet in Christi adventu. De hac verò Parabola diffusè & doctè differit Paschasius Rabertus Abbas Corbeienfis. Inter cætera autem in rem nostram hæc scribit; Quare quidam operarii manè conducti sunt, & post hoc non circa horam secundam, sed circa horam tertiam exiit, & conducti sunt alii, post quorum conductionem quare non circa horam quartam, vel quintam, sed circa sextam exiit & alios misit in vineam? ita neque circa septimam, vel octavam, sed circa nonam? & novissime non circa decimam, sed ad undecimam exiit, quando invenit stantes totâ die otiosos, eò quod jam in novissima hora essent. Nequaquam igitur absque ratione id factum credo. In his enim quinque ordinibus nescio quid musicum videtur sonare, ut duæ extremitates simplicium habeant numerum, atque unum; duæ verò medietates duplicum, ut singulæ medietates duplæ suo respondeant simplo, & faciant quod diapason rectè vocatur. Hæc subtiliter Paschasius, nam inter Primam, & tertiam una tantum hora, nempe secunda, intercipitur: itemque inter Nonam & undecimam media est sola decima. Inter Tertiam autem & Sextam duæ intermediae sunt quarta, & quinta: duæ quoque inter sextam & Nonam, septima scilicet & octava. Ad musicam itaque proportionem refert Domini vocationem Rabertus, quæ horæ deinde divinis laudibus decantandis consecratae fuerunt. Richardus autem Victorinus * per hanc horarum diversitatem varios gradus intelligit, quibus homo perducitur ad integram perfectionis mensuram. Ait enim. Secundum processum diei, & successionem horarum Dominus vineæ egreditur, quia secundam perfectionis profectum, virtutumque promotionem divina cognitio augmentatur. Manè primo lux incipit apparere, ad tertiam dies solet incalere, ad sextam vehementius aestuare, ad nonam constat solem ad inferiora inclinare, caloremque temperare, ad undeci-

* Pasch. lib. 9. in Matthæum, u Richard. tract. 1 de statu hom. interioris. cap. 35.

nam verò contingit calorem cum luce paulatim deficere. Quid itaque est ortus lucis, nisi illuminatio veritatis, & quid est inchoatio caloris, nisi acceptatio bonitatis? æstuatio autem fervor est dilectionis. Temperamentum vero caloris est abominatio vanitatis. Sed & subtractio caloris & lucis quid aliud est quam refræctio cupiditatis, seu etiam hebetatio prudentiæ carnalis? Manè itaque facit discretio boni & mali, tertiam appetitus veri boni, meridiem desiderium summi boni, nonam fastidium falsi boni, undecimam verò efficit odium, seu etiam oblivio veri mali. Manè illuminatur intellectus, ad Tertiam corrigitur consensus, ad Sextam inflammatur affectus, ad Nonam restringitur corporis sensus, ad undecimam carnalis appetitus refrigeratur. In fine verò denarium percipimus, quia post consummatum laborem ad perfectionis integritatem sublimamur.

2. Nona tandem, atque ultima ratio ex ipsius septenarii numeri mysticâ significatione deducitur. Primasius Uticensis Episcopus x laudans hunc numerum ait; Propterea etiam canitur, *Septies in die laudem dixi tibi*. Non patitur hæc brevis rerum pertractio ea omnia commemorare, quæ ex sacris & profanis Scriptoribus in septenarii laudem colligi possent, cum præsertim hæc numerorum Philosophia levis quibusdam & inanissimè videatur. Iarchas Indosophorum præses interrogatus ab Apollonio, cur sapientes duodeviginti tantum essent, cum hic numerus neque quadratus sit, nec ex iis qui magno honore habentur: Nos, inquit, teste Philostrato, nec numeris servimus, nec nobis numeri. At cæteri Philosophi, nec non & sancti Patres latentia sub numeris mysteria magni semper æstimant. Nam ut scribit Diophantus & antiquus Arithmeticus, ex peritia numerandi Dei imaginem habemus, quæ bestia destituuntur. Ipsos psalmos non secundum rerum gestarum historiam dispositos esse, sed juxta spirituales numerorum intelligentiam diffusè probat Hilarius Pictaviensis *. Ecquis sanctorum Doctorum non evidenter ostendit numerorum rationem passim haberi in sacris Scripturis? Componitur septenarius ex impari, & pari, ex ternario

x Prima. lib. 2. in Apoc. c. 1. y Philostr. vitæ Apollonii lib. 3. cap. 9. z Diophant. initio prima definit. a Hilary. prolog. in Psal.

nario videlicet, & quaternario: cumque omnes numeri vel pares, vel impares sint, sancti Patres hunc numerum ex pari; & impari compositum, numerum universalitatis appellant. Res clara est in sacris litteris, ut cum dicunt, septuplum dandam ultionem de Cain; septies in die cadere iustum; septem dæmonia à muliere ejecta, & multa ejusdem modi. Omnes præterea numeri, qui sunt intra denarium, aut generant alios, aut generantur, solo septenario excepto, qui propterea virginitati, & sapientiæ adscribitur, tantaque religione à Pythagoricis colitur, ut eum inter præcipua suorum dogmatum arcana collocarint. Sed & Bassus quidam apud S. Philastrum b numero septenario divinitatem tribuebat. Omitto portentosa nomina, quibus hunc numerum insignivit Nicomachus Gerasenus libro secundo Arithmeti-
corum Theologorum apud Phorium c in sua Bibliotheca. Dicitur enim ab eo esse Fortuna, & occasio, Minerva, Mars, Acreotis, Agelia, Attytone, Tritogeneia, γλαυκῶπις Alalcomeneia, (de qua voce videndi Pausanias d & Gyraldus e) Panteuchia, Ergana (multis à Pausania in Atticis, & in prioribus Eliacis celebrata) integritas naturæ; Amaltheiæ stirps, Ægis, Osiris, somnus, vox, sonus, & de muliarum numero Clio, Judicium item, & Adraffæia, ac huiusmodi ineptiæ multæ. Urtinam haberemus M. Varronis f hebdomadarum libros, in illis enim solidas septenarii laudes reperiremus. Quæ verò spectant ad huius numeri perfectionem curioso lectori suppeditabunt sancti Patres Cyprianus g, Augustinus h, Ambrosius i, Hieronymus k, Basilus l, Gregorius Nazianzenus m; Clemens Alexandrinus n, Gregorius Magnus o, Cæsarius p, Bruno q, Chrysologus r, Rupertus Abbas s, Innocentius Papa t, Hugo Victorinus u, Bonaventura v, itemque Philo Judæus libro de mundi opificio y, & de decalogo, Nicolaus

b Philast. de heresibus. c Phorius Cod. 187. d Pausan. in Boeitiis. e Gyrald. de diis syntag. 11. f M. Varro. g Cyp. de exh. Martyrii cap. 11. h Aug. lib. 11. de civ. Dei cap. 31. i Ambr. enar. 1. ad Horont. in cap. 1. Gen. k Hierom. ep. 125. ad Damasum q. 1. l Basl. exa. hom. 12. m Greg. Naz. orat. 44. n Cl. Alex. l. 5. o 6. Strom. o Greg. Mag. mor. lib. 1. cap. 7. p Casar. Dial. 4. de fide inter. 192. q Bruno serm. 2. de Pentec. r Chrysol. serm. 139. s Rupert. lib. 1. in Apoc. t Innoc. proem. in 7. Psalmos. u Hugo de quinque septenariis lib. 2. alle. in Matt. cap. 15. x Bonav. in ps. 150. y Philo de mundi opif.

Cusanus z, Girardus Rufus a, Petrus Bonus b, Franciscus Georgius Venetus c, Macrobius d, Gellius e, Chalcidius f, Cenforinus g, Martianus Capella h, Nicetas i, Elias Cretenensis k, Simphorianus Camperius l, Sebastianus Foxius m, Annibal Rosselius n, Leo Hebræus o, & alii multi p, Porro septenarium in mundi opificio à conditore observatum sacra Mosis docet historia. Septem quoque vagantes sphaeras firmamento subiecit ejusdem opificis providentia. Luna ab illis septima septenario movetur numero viginti octo diebus totius Zodiaci ambitum conficiens. Sol ipse lucis, & vitæ dispensator septimo quoque signo eursum varians ab hyemali ad æstivum Solstitium, itemque à verno ad autumnale æquinoctium septimi signi peragratoe pervenit. Oceanus in augmenti, & decrementi sui vicibus, Lunæ Hebdomadas servare dignoscitur. Homo temporis, & æternitatis orizon septenarii vim, & efficaciam in seipso multiplici comprobatur experimento, de qua recitat Solonis elegia apud Clementem Alexandrinum lib. 6. Strom. Septima post partum hora an sit victurus ostendit. Post septimum diem nomen infanti imponebant Antiqui: post decimum quartum ad lumen visus movetur: post septem menses dentes incipiunt emergere: post bis septem fedet sine cadendi timore: post ter septem sonus ejus in verba prorumpit: post quater septem incedit; & lac nutricis exhorrescere incipit. Prima annorum hebdomada primis dentibus alii succedunt ad cibum solidum aptiores. Secunda hebdomada pubescit, tertia finem facit crescendi in longum, ornatque lanugo genas, quarta in latum etiam crescere desinit, quinta virile robur completur, sexta stabili firmitate servantur vires, septima perficitur atas, & completur prudentia, octava diminuuntur vires, nona viget senectus,

Q q q q 3 aus,

z Nic. Cusanus de doctâ ignorantia a Gir. Rufus in Arithmetice Poet. b P. Pongus de mysteriis numerorum. c F. Ven. Herm. mundi cant. 1. tom. 5. cap. 9. o 10. 8. cap. 7. d Macrobi. lib. 1. in som. Scipion. c. 6. e Gell. lib. 3. cap. 10. f Chalc. in Timæum. g Cenfor. de die natali cap. 11. o 12. h Mart. Capella de nuptiis Merc. lib. 7. i Nicet. in or. 42. Naz. n. 32. k El. Creten. in orat. 3. Naz. nu. 23. l Symph. Camp. Platou. Symphonie. lib. 4. tr. 3. cap. 8. m Foxius in Timæum. n Rossell. in Primatium lib. 2. comment. 5. qu. 1. c. 1. o Leo Hebr. dial. 3. de amore. p Ficinus in Timæum. Ioachimus Abbas in cap. 1. Apoc.

ctus, decima tandem vitæ spatium terminatur, attestante Propheta. Dies annorum nostrorum in ipsis septuaginta anni. Faciunt etiam ad septenarii laudem dies critici, & deceptorii, annique climaterici tot dissidentium Philosophorum contentionibus agitati. Quid memorem à sacris Bibliis septem Angelos, septem stellas, septem Ecclesias, septem lucernas, septem Sacramenta, septem tubas, septem vitia, septem virtutes, septem sigilla, septimum libertatis annum, septimum quietis diem, & alia sexcenta ejusdem generis; Puer quem suscitavit Propheta septies oscitavit, septem annis pro dilecta servivit Jacob, septem sunt spiritus qui astant ante Dominum, septiformis denique Spiritus sancti gratia post quadratum septenarium, quinquagesimo scilicet die à gloriosa Christi Resurrectione, in Apostolos & discipulos diffusa est. Tot virtutibus igitur insignitum septenarium merito sancti Patres divinis etiam laudibus decantandis consecrarunt. Adde quod septenarius plenitudinem, & universitatem significat, quare, ut dicit Augustinus, *Septies in die laudem dixi tibi*, nihil est aliud quam *semper laus ejus in ore meo*. Beda etiam dicit eum semper orare qui canonicis horis quotidie juxta ritum Ecclesiasticæ traditionis psalmodiis, precibusque consuets Dominum rogare, & laudare non desistit. Septem quoque horas pro majori saltem diei parte usurpassè videtur Satyricus his versibus:

quis deditus autem

*Usque adeo est, ut non illam, quam laudibus
effert,*

Horreat, inque die septenis oderit horis?

3. Hæ sunt præcipuæ rationes, ob quas horarias preces fuisse institutas asserunt Scriptores sacri. Stultum enim fuisset temere, & sine ratione istas potius horas, quam alias sacris preceationibus assignasse. Nam, ut scitissime scribit S. Asterius Episcopus: Nulla res est humana, cujus non aliqua ratio reddi possit, & si quid fortè ejusmodi est, quod rationem, aut scopum non habet, meræ nugæ sunt. Porro certas orationis horas etiam infideles

q. Aug. lib. 3. de doct. Christi. cap. 35. r. Beda in cap. 18. Lucæ. f. Ivoen. Sat. 6. r. Asterius hemil. festum calendarum.

determinarunt. Apollonius Thianæus docuit Athenienses, quæ diei, noctisque horæ sacrificari oportet, ut scribit Philostratus Lemnius in ejus vita. Julianum Apostatam usum statis horis orandi sacerdotibus idolorum indixisse refert Sozomenus. Ipsimet Turcæ distinctionem horarum observant in orationibus. Orant enim in ortu solis, quam orationem vocant Tamzith, item meridie, hora nona, in occasu solis, & hora prima noctis. Laudat Davidicos Psalmos Mehemet eorum Pseudopropheta in Alcorano, jubetque suos surgere ad lectionem circa mediam noctem. Hoc autem loco quorundam errorem dissimulare non possum, qui Cabalistarum mendaciis adhærentes secretiores Theologi vocari volunt. Ajunt isti singulis tribus horis mutari Angelorum custodiam in cælis, statuuntque decem numerationes, veluti decem categorías, quas vocant Sephiroth, quæ virtute nominum divinarum per ordines Hierarchiarum in sphaeras cœlestes, & elementa inferiora suas virtutes statis horis influant, quas si quis rectè intelligat, earumque nomina benè applicet, mirabilia præstare possit. Ideoque Ecclesiam primam horam, & sextam, & nonam, atque duodecimam præ cæteris ad orandum elegisse, quod illis horis talis dispositio in cælis sit, tales Angeli præsideant, talis Sephiroth, si ve numeratio dominetur, qualis necessaria est ut deprecatio nostra exaudiat. Legendus hæc de re Archangelus Burgonovensis Minorita: Auctor Catholicus, sed Cabalisticus plus justo addictus, libro de dogmatibus Cabalistarum in explicatione hujus Assertionis: per secretum orationis antelucanæ nihil aliud debemus intelligere, quam proprietatem pietatis. Mihi nec libet, nec vacat hanc doctrinam copiosius examinare. Hoc tantum moneo, artem Cabalisticam, quam summis laudibus celebrant, nonnisi meram superstitionem esse, ac theurgicam quamdam Magiam sub fictis Angelorum nominibus Cacodæmones invocantem. Quod si adeo necessaria esset ad Dei cultum, & scripturarum intelligentiam, quemadmodum isti

u. Philostr. lib. 4. cap. 6. x. Sozom. lib. 4. cap. 6. y. Alcoran. lib. 2. azora 25. juxta divisionem orientalium. Item lib. 3. azora. 55. z. Archang. Minor. pag. mibi 167.

isti jactant, Spiritus sanctus, qui repudiata Synagoga docuit nos omnem veritatem, hanc etiam sapientiam Ecclesiæ suæ revelasset. Scio quidem varia esse Cabalistarum genera, de quibus vir doctissimus Martinus del Rio ^a in magicis disquisitionibus differit; Sed scio etiam, horum omnium doctrinam nihil habere soliditatis, nam cum versentur circa principia universalia, & causas maximè remotas, nunquam ad veram scientiam pertinent. Eas verò nugas, quas de horis orandi ingerere simplicioribus conantur, explodit Scriptura, quæ dicit ^b, *Quoniam oportet semper orare, & orantes in omni tempore, & sine intermissione orate.* Ergo illius oratio omni hora acceptabilis erit, qui necessaria sibi ad salutem perseveranti animo postulabit. Utenim scribit Antiochus ^c. In omni re captanda semper est opportunitas temporis, præterquam in oratione. Nunquam enim intempestiva potest esse oratio, sicut scriptum est: *Benedicam Dominum in omni tempore, semper laus ejus in ore meo.* Ipsi verò Cabalisticis clausæ sunt januæ orationis, ut unus ex illis R. Eliezer ^d in libro Berachoth, id est, benedictionum, fatetur: nam à die, inquit, quo templum fuit destructum, orationis portæ clausæ sunt, ut dicit in Lamentationibus Hieremias ^e, *Cum clamavero, & rogavero, exclusit orationem meam.*

^a Del Rio *disquis. magic. lib. 1. cap. 4. qu. 3.* ^b Luc. 18. 1. 1. *Thess. 5. 16. Ephes. 6. 18.* ^c *Antioch. hom. 91.* ^d R. Eliezer apud Hieron. à S. fide lib. 1. de perfidia *Judeorum cap. 12.* ^e *Thren. 3. 8.*

CAPUT III.

De Varia Diei, ac Noctis
divisione.

§. I.

Quid dies, quid nox sit. Prima diei divisione in naturalem, & artificialem. Diei civilis initia varia apud varias gentes. Horæ nomen æquivocum.

Quoniam divinis persolvendis officiis certæ sunt horæ à Sanctis Patribus assignatæ, vidè intelligi poterunt, quæ de illis dicturi sumus, ni prius explicentur varii antiquorum ri-

tus circa diei, ac noctis divisionem. Initio autem mundi facta est diei, noctisque alternatio per præsentiam, & absentiam lucis. Sol oriens diem facit, occidens noctem inducit. Hinc Pindarus ^a in olympiis diem vocat filium Solis, & Hesiodus in Theogonia ^b ex Erebo, & Nocte natum diem asserit, quod post noctem dies sequatur. Non est autem omittendum hoc loco, quod observat Athanasius ^c; A creatione mundi usque ad Christum præcessit dies, sequuta est nox: dicit enim Scriptura ^d, *Fiat lux, & facta est lux, vocavitque Deus lucem diem, & tenebras noctem.* A Christi verò adventu nox diem præcedit: nam à vespera incipientes solemniter celebramus dies sequentes. Ratio discriminis est, quia primò fuit posita lux, at nos à luce defecimus ad tenebras, à Dei scilicet cultu ad errores, & vitia. Ex eo verò tempore, quo Sol justitiæ Christus Deus nosster ex tenebris errorum ad lucem divinæ cognitionis nos reduxit, à tenebris inchoamus, & in luce terminum constituimus. Dies, ait Isidorus ^e, in principio operum Dei lumen habebat exordium ad significandum hominis lapsum. Nunc autem à tenebris ad lucem progredimur, ut non dies obscuretur in noctem, sed nox luceat in diem, quia à delictorum tenebris liberatus homo ad lucem fidei, scientiamque pervenit. Speusippus ^f in Platonis disquisitionibus; Dies, inquit, est solis iter ab ortu ad occasum. Aurora diei principium, primum à sole lumen. Meridies tempus, in quo umbræ corporum quam brevissimæ sunt. Nox umbra diei contraria, solis privatio.

2. Sed tam diei, quam noctis multiplex distinctio est. Vulgus Scriptorum diem dividit in naturalem, & artificialem. Naturalis dicitur esse horarum ^{24.} quibus semel circumvolvitur cælum. Hac diei appellatione etiam noctes intelliguntur, ut cum dicimus ægrotasse aliquè per dies viginti, vel cum hoste pactas inducias dierum decem. Nomen diei accepit à parte meliore. Ideò Heraclitus apud Senecam ^g. Unus dies par omni est. Nam si dies tempus est ^{24.} horarum, necesse est omnes inter se dies pares esse, quia nox habet quod dies perdidit. Mensura viginti quatuor horarum, inquit Ambrosius ^h, unius diei tempus est. Artificialis est,

^a *Pind. olymp. od. 2. vers. 59.* ^b *Hesiod. Theog. v. 124.* ^c *Athan. in qq. sac. Script. q. 54.* ^d *Gen. 1. 3.* ^e *Isidor. lib. de nat. rerum cap. 1.* ^f *Speusippus. g Seneca. ep. 12.* ^h *Ambros. l. 1. exam. c. ult.*